Királyok imádása

Három királyok-oltár szárnytáblája

Alkotó	Bányavárosi mester (?)
Készítés ideje	1470–1480 között
Megnevezés	táblakép
Anyag	fenyőfa
Technika	tempera
Méretek	magasság: 58,5 cm szélesség: 30 cm (egyenként)
Leltári szám	55.38

Leírás

A Királyok imádását mutató kompozíció közös keretbe foglalt két táblán oszlik el. A Keresztény Múzeum 55.39 és 55.40 leltári számon nyilvántartott, a Királyok vonulását mutató tábláival feltehetően egyazon, talán éppen a Három Királyoknak szentelt szárnyasoltár részét képezhették. A festmények származási, a szárnyasoltár eredeti használati helye azonban ismeretlen.

A kompozíció kettéválasztását minden bizonnyal a táblák szokatlanul keskeny és (eredetileg) magas formátuma indokolta. A két Királyok vonulása tábla méreteinek tanúsága szerint, valamint a korábbi szakirodalom ezzel megegyező adatai alapján feltehető, hogy magasságukból mintegy 15 cm hiányzik. A körülvágás szolgálhat magyarázatul arra a korban szokatlan jelenségre is, hogy a baloldali kép hátterének tájképi elemei nem folytatódnak közvetlenül a jobb oldali táblán.

A bal oldalon, szalmával fedett tető alatt Mária ül kő trónuson, ölében a gyermek éppen átveszi a legidősebb király által átnyújtott ajándékot. Az idős király előttük térdel, szűk vörös harisnyája fölött egyszerű, hosszú, vörös tunikát visel, amelyet aranybrokát gallér díszít. Fejvédős koronáját maga mellé tette a földre. A háttér bal oldalán félig leomlott kőfal és ikerablakos torony részlete látható, míg a jobb oldal tájképi ábrázolást mutat. A kép bal alsó sarkában a passióra utaló szimbólumként tengelic jelenik meg.

A jobb oldali táblán a két fiatalabb király látható. Egyikük arany cibóriumot tart jobb kezében, vörös harisnyája fölött zöld inget és kék-vörös köpenyt visel, amely nehezen értelmezhetően borul vállára: a vörös bélés a jobb vállon már a köpeny színeként jelenik meg. Mögötte a szerecsen király szarvserleget hoz, jobb kezét intésre emeli. Szűk vörös harisnyát és rövid, fehér, zöld szegélyű felöltőt visel bő ujjú inge fölött. Fején sodort kendő a korona alatt. A kép hátterében tájkép romos kőfallal, a bal alsó sarokban, mintegy a baloldali képen látható tengelic párjaként, a szintén passió-szimbólumként értelmezhető csíz jelenik meg. A képek alsó részén szimbolikus értelmű (Máriára és Krisztus születésére utaló) tavaszi virágok részben táblák megcsonkításának estek áldozatául.

A képek stílusa azt valószínűsíti, hogy a feltehetően a bányavidéken működő festő ismerte a kor osztrák festészetét, és otthonosan mozgott az ismert, akár legújabb grafikai lapok között, azokat nem szolgai módon, hanem szabadon követte.

A kompozíció több eleme követi pl. Martin Schongauer (B 122 számú), azonos témájú metszetét, egyértelműnek tűnik, hogy a festő közvetlenül ismerte az 1470-es évek első felére keltezett grafikai lapot.

Bár a szakirodalom mindeddig a Körmöcbányán dolgozó, ú.n. Jánosréti mester (távoli) követőjeként tartotta számon táblaképeink festőjét, a két alkotó stílusa közti kapcsolat olyan távoli, hogy az inkább csak közös környezet feltételezését engedi meg.

Proveniencia
Az Ipolyi-gyűjteményből. "156. Kettéosztott kép összefüggő ábrázolással: a három szt. király. Olajfestmény deszkán a XVI. sz. elejének modorában". Lakatos-Balla, 277.

Kiállítások
• 1930 Műcsarnok
• 2015 Sankt Pölten

Bibliográfia
• Wolfgang Huber (szerk.): Meisterwerke aus dem Keresztény Múzeum; kiáll.kat; Sankt Pölten 2015., 133.
• Lakatos-Balla Attila: Ipolyi Arnold püspök hagyatéka Nagyváradon. Miscellanea Historica Varadinensia III. Nagyvárad 2012, 277.
• Mucsi András: Az esztergomi Keresztény Múzeum Régi Képtárának katalógusa. Budapest, 1975, Corvina, 13.
• Boskovits Miklós-Mojzer Miklós-Mucsi András: Az esztergomi Keresztény Múzeum képtára (Budapest, 1964. Akadémiai Kiadó) 126.
• Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Budapest, 1955. Akadémiai Kiadó, 106, 325.
• Gerevich 1948, 28.
• Gerevich Tibor: A régi magyar festészet európai helyzete. Bp. 1924, 24.
• Új Magyar Sion II: 1871, 372.

Kapcsolódó műtárgyak
55.40 Királyok vonulása.

